



T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı



Sayı : B.13.SGB.0.13.00.00-610-1088
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/13190)

020325

19 Nisan 2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22/03/2010 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-21034 sayılı yazınız.

Adıyaman Milletvekili Şevket KÖSE'ye ait 7/13190 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı



İnönü Bulvarı No:42 Emek 06520 Ankara
Tel : 0312 212 20 72 – Faks : 0312 215 18 00
www.csgb.gov.tr

İrtibat : E. YARDIMCIEL Memur
Tel : 296 64 39
e-mail : eyardimciel@csgb.gov.tr

ADYAMAN MİLLETVEKİLİ DT. ŞEVKET KÖSE’NİN 7/13190 ESAS NO’LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

Kayıt dışı istihdamın önlenmesi amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumunca önemli çalışmalar yapılmaktadır.

Bu çerçevede;

Sağlık Bakanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda; özellikle gıda sektöründe çalışanlar için sağlık il müdürlüklerince düzenlenen “portör muayene listeleri”nin 2008 yılı Temmuz ayından itibaren taşradaki sosyal güvenlik il müdürlüklerine gönderilmesi sonucunda yapılan kurum tescil kayıtlarından kontroller yapılmaya başlanmıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda; Kimlik Bildirme Kanununun uygulanmasına ilişkin yönetmelik ekinde bulunan formların (işyeri ve çalışanların bildirimi) taşradaki sosyal güvenlik il müdürlüklerine gönderilmesi ve bu formların kurum tescil kayıtlarından kontrol edilmesi sağlanmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde 2008 yılı Mayıs ayında kurulan ALO 170 İhbar Hattı ile özellikle kayıt dışı ihbar ve şikâyetlerin elektronik ortamda ilgili birimlere iletilmesi ve incelenmesinin sağlanması uygulaması başlatılmıştır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 8 inci maddesinin yedinci fıkrasında; “Bankalar ile kamu idarelerince yapılan işlemlerde, işlem yapılan kişilerin sigortalılık kontrollerinin yapılması ve sigortasız olanların Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi” hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm gereğince çıkarılan Tebliğe istinaden tüm bankalar ve 14 kamu kuruluşunda işlem yapan kişilerin T.C. kimlik numaraları ile “mesleki bilgileri”, “işyeri unvanı ve adresi” birlikte alınarak, elektronik veya manüel olarak bulunulan yerdeki sosyal güvenlik il müdürlükleri veya sosyal güvenlik merkez müdürlüklerine bildirilmesi sonrasında gönderilen bu bilgilerden işyeri ve sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

5510 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinin yedinci fıkrasına istinaden çıkarılan 27/09/2008 tarihli ve 27010 sayılı Kamu Denetim Elemanlarınca Yapılacak Tespitler Hakkında Yönetmelik gereğince, kamu kurum ve kuruluşlarının denetim elemanlarınca 5510 sayılı Kanun kapsamındaki işyerlerinde yapılan denetimlerde, aynı zamanda sigortalılık kontrolü de yapılması ve sigortasız olarak tespit edilenlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi öngörülmüştür.

Kayıt dışı istihdam çalışmalarının yerinde, zamanında ve müstakil olarak yapılması amacıyla Kurumun sosyal güvenlik il müdürlükleri ve sosyal güvenlik merkezlerinde “Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Servisleri” kurulmuştur.

Kurumun taşra birimlerinde görev yapmak üzere sosyal güvenlik kontrol memurları istihdamı sağlanarak, yıllar itibarıyla bunların sayıları artırılmış ve 2009 yılı içerisinde sosyal güvenlik kontrol memurlarına defter ve kayıt inceleme yetkisi de tanınarak taşra birimlerindeki işlemlerin daha kısa sürede sonuçlandırılması sağlanmıştır.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda, sadece 2008-2009 yıllarında 480.625 kişi ve 22.020 işyerinin tescili sağlanmıştır.

Diğer taraftan, 2006-2008 yıllarında gerçekleştirilen KADİM Projesi çerçevesinde de; 11.277 işyeri ziyaret edilmiş, 253.652 işyeri ve 892.888 çalışan denetlenmiş, 115.020 kişiye eğitim verilmiş, yapılan denetimlerde 47.620 çalışan ve 412 yabancı uyruklu çalışanın kayıt dışı olduğu tespit edilmiş, 104.592 afiş bastırılmış ve 1.385 basın açıklamasına yer verilmiştir.

Bilindiği üzere, yabancıların Türkiye’deki çalışmalarını izne bağlamak ve bu yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları belirlemek amacıyla hazırlanan 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun 06/03/2003 tarihli ve 25040 sayılı, anılan Kanunun Yönetmelikleri ise 29/08/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 06/09/2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

4817 sayılı Kanunla; ülkemizin ve işverenlerin gerçek ihtiyaçları çerçevesinde vasıflı yabancı çalıştırılmasına imkan sağlamak, gerek haksız rekabetin ve ülkemizdeki işsizliğin önlemesi, gerekse kayıt dışı ekonomi ve ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durum ile işgücü piyasası bakımından kaçak işçi istihdamı ile mücadele edilmesi amaçlanmıştır.

Bu güne kadar kaçak çalışmaları tespit edilerek, bölge müdürlüklerimizce haklarında cezai işlem yapıldığı bildirilen yabancıların ve bunları çalıştıran işverenlerin sayısı yıllar itibariyle aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

YIL	2005	2006	2007	2008	2009	TOPLAM
YABANCI SAYISI	443	851	1979	1577	1287	6137
İŞVEREN SAYISI	220	442	858	729	702	2951

Diğer taraftan, anılan Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte yabancı kaçak işçi çalıştırılmasının engellenmesi için Bakanlığımızca alınan önlemler şöyle sıralanabilir:

4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 20 nci maddesinde öngörüldüğü üzere yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmedikleri hususu Bakanlığımız iş müfettişleri ve Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri tarafından denetlenmektedir.

Ayrıca, genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanları kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediklerini de denetlemekte ve denetim sonuçlarını Bakanlığımıza bildirmektedir.

5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değişik 4817 sayılı Kanunun Cezai Hükümler başlıklı 21 inci maddesi gereğince 2010 yılında;

Çalışma izni olmaksızın bağımlı çalışan yabancıya 572.- TL idari para cezası,

Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı için 5.723.- TL idari para cezası,

Çalışma izni olmaksızın bağımsız çalışan yabancıya 2.289.- TL idari para cezası verilmekte ve varsa işyeri kapatılmaktadır.

Bu sayılan fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanmaktadır.

Ayrıca işveren, yabancıların ve varsa eş ile çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönüş masraflarını ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorundadır.

Müracaat dosyasının incelenmesinden kaçak çalışmaya yönelik herhangi bir bilgi ya da bulgunun tespit edilmesi ya da kanaat oluşması halinde derhal ilgili bölge müdürlüğümüzden inceleme ve denetim istenilmektedir.

Bakanlığımıza intikal eden kaçak çalışmaya yönelik ilgili mercilerin tespitleri ve alınan şikâyet dilekçeleri derhal incelemeye gönderilmektedir. Ayrıca, konuyla ilgili olarak basında yer alan haberler de ihbar kabul edilerek takibe alınmaktadır.

Söz konusu Kanun ile çalışma izinleri reddedilen ve iptal edilen yabancıların ilgili Valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bildirimleri yapılarak ikametlerinin iptali sağlanmakta ve çalışma izinlerine istinaden düzenlettirdikleri ikamet izinlerini kullanarak ülkemizde değişik işyerlerinde kaçak çalışması engellenmekte sınır dışı edilmeleri sağlanmaktadır.

Diğer taraftan, çalışma izni verilen yabancıların ilgili sosyal güvenlik kuruluşuyla bağlantısı sağlanılmakta olup böylece olası sigorta prim ve vergi kayıpları önlenmektedir. Bu şekilde yabancıların sigorta girişleri sağlanarak takip ve denetimleri mümkün kılınmaktadır. Böylece çalışma izinleri daha önce diğer merciler tarafından düzenlenmekle birlikte kayıt altına alınamayan yabancılar da kayıt altına alınmaktadır.

Yabancıların sigorta işe giriş bildirgeleri ve buna ilişkin periyodik bildirimler istenilmekte ve verilen çalışma izin belgelerinin birer örnekleri takip ve denetimi amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına da gönderilmektedir.

Şirket ortakları için uzatma başvurularında sosyal güvenlik kaydı istenilmekte, böylece yabancıların geriye dönük (2000 yılından itibaren) prim borçlarını da yatırması sağlanmaktadır.

Çocuk işçiliği konusu hem çocuk sağlığı ve eğitimi hem de kayıt dışı istihdam açısından çalışma hayatının sorunlu alanlarından biridir.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından, Türkiye’de çalışan çocuklarla ilgili veri tabanı oluşturmak, çalışan çocukların çalıştıkları sektörleri, çalışma koşullarını, sosyal, ekonomik, demografik özelliklerini ortaya koyabilmek ve çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak yapılan çalışmaların etkisini ölçebilmek amacıyla 1994 ve 1999 Ekim ayı ile 2006 Ekim, Kasım, Aralık aylarında Çocuk İşgücü Anketleri yapılmıştır.

1994, 1999 ve 2006 Çocuk İşgücü Anket sonuçları karşılaştırıldığında, yıllar itibariyle ekonomik işlerde çalışan çocukların oranında büyük gerilemeler gözlenmektedir. 6-14 yaş grubunda 1994 yılında yüzde 8.8 (958.000) olan ekonomik işlerdeki çocuk çalışma oranı 1999 yılında yüzde 5,1’e (609.000) 2006 yılında ise yüzde 2,6’ya (320.000) düşmüştür. Ekonomik işlerde çalışan kız çocuklarının oranı ise sırasıyla yüzde 7,3’ten yüzde 4,6’ya ve yüzde 1,8’e, erkek çocuklarının oranı ise yüzde 10,2’den yüzde 5,6’ya ve 3,3’e düşmüştür. Bu sonuçlar, çocuk işçiliği konusunda çalışma yapan herkesi umutlandırmış ve daha sonra yapılan çalışmalarda gösterilen çabaları artırıcı bir rolü olmuştur.

2006 Çocuk İşgücü Anketi sonuçlarına göre, Türkiye’de 6-17 yaş grubunda bulunan 16 milyon 264 bin çocuğun yüzde 5,9’u (958 bin kişi) ekonomik işlerde çalışmaktadır.

1994 ve 1999 araştırma sonuçlarından elde edilen çıktılar, 2000 yılından itibaren çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda yol gösterici olmuştur. Çalışmalarda, öncelikli olarak en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin önlenmesi hedef alınmış ve bu kapsamda seçilmiş alan ve sektörlerde çalışan çocukların çalışma yaşamından tamamiyle çekilerek eğitime yönlendirilmesi çalışmalarına hız verilmiştir. Çocukların çalışma nedenleri içerisinde en üst sırayı hanehalkı gelirin katkıda bulunmak almıştır. Bu nedenle yapılan çalışmalarda çocuklarla birlikte ailede hedef alınmış, ailelere duyarlılık artırıcı eğitimler verilmiş ve gelir getirici faaliyetlere yönlendirilmişlerdir.

Bakanlığımız tarafından Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 182 sayılı sözleşmesinde belirtilen hususlar doğrultusunda, ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin, ortadan kaldırılmasına yönelik olarak “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi” hazırlanmıştır. Programın hazırlıkları 2002 yılında başlamış ve 2005 yılında tamamlanmıştır. Bu program ile çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına ilişkin faaliyetlerin, bütüncül, katılımcı ve takvimlendirilmiş bir ulusal program çerçevesinde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Program çerçevesinde çocuk işçiliğini önlemeye yönelik temel stratejiler ve faaliyetler ile bunları uygulayacak kurum ve kuruluşlar ile sorumlulukları belirlenmiştir.

Hazırlanan bu program ile çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin 10 yıllık bir zaman periyodu (2005-2015 dönemini kapsamaktadır) içinde önlenmesini temel hedef olarak belirlenmiştir.

Programa göre öncelikli hedef gruplar; Sokakta Çalışma, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışma, Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma olarak belirlenmiştir.

Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesinin uygulanmasına destek vermek üzere kamu kurumları, işçi ve işveren konfederasyonları ve sivil toplum kuruluşları geliştirdikleri projeleri, 2005 yılı başından itibaren birçok ilimizde uygulamaya koymuşlardır. Bunlar arasında, uluslararası donörler tarafından finanse edilen 3 proje Bakanlığımız tarafından yürütülmüştür. Yapılan çalışmalarla çocuk işçiliği ile mücadelede önemli adımlar atılarak bilgi birikimi, deneyim ve önemli oranda toplumsal bilinç oluşmuştur.

Ayrıca çerçeve programda müdahale edilmesi gereken öncelikli hedef grup olarak belirlenen "Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma"nın önlenmesi ve mevsimlik tarımda gezici geçici olarak çalışan işçilerin çocuklarının eğitime devamları büyük önem taşımaktadır. Bu sorunun çözümü amacıyla Bakanlığımız tarafından hazırlanan ve 24/03/2010 tarihli ve 27531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Başbakanlık Genelgesi de bir dizi müdahale ve önlem içermektedir.

